

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

BEWOOGEN OGENBLIKKEN - VLUCHTELINGEN

(1914)

Olieverf op doek

46 x 41 cm

Getekend en gedateerd onderaan links

Private verzameling

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog verlieten Jan en Oscar De Clerck net als vele andere landgenoten België voor Groot-Brittannië. *Bewoogen Ogenblikken* dateert van kort na De Clercks oversteeek naar Groot Brittannië. De sombere kleuren en neerslachtige compositie van de lijnen weerspiegelen waarschijnlijk De Clercks geestesgesteldheid toen hij zijn vaderland moest verlaten. De inval van de Duitsers kwam aan als een donderslag bij heldere hemel in het politiek neutrale België. Meer dan 150.000 Belgen, waaronder een zestigtal kunstenaars, zouden het vaderland ontvluchten en een onderkomen zoeken in Groot-Brittannië. De chaos en onzekerheid die toen onder de vluchtelingen heerste werd in *Bewoogen Ogenblikken* in beeld gebracht. Aangekomen in Engeland hadden de De Clercks echter een voorsprong op andere lotgenoten daar een oude kennis van broer Georges hen bij aankomst een woonst in Surrey kon verschaffen. Hoewel men kan spreken van een gedwongen vlucht bleef Jan De Clerck allerminst bij de pakken neerzitten. Hij zou als één van de uitzonderingen zeer actief deelnemen aan het culturele leven in zijn gastland. *Bewoogen Ogenblikken* zal dan ook het enige weemoedige werk uit deze periode zijn, nadien nam hij de draad weer op en vervolgde hij zijn innoverend oeuvre.

De vlucht naar Engeland betekende voor Jan De Clerck geen isolement of breuk met artistieke kringen. Integendeel, Jan De Clerck knoopte verschillende relaties aan met landgenoten zoals Constant Permeke en met Engelse kunstenaars, wat niet zo verwonderlijk was, vermits hij voor de oorlog al in Groot Brittannië vertoefd had. Blijkbaar introduceerde hij zich zonder moeilijkheden in het plaatselijke culturele leven : hij gaf spreekbeurten en nam deel aan de activiteiten van Thames Valley Art Club. Hoewel Jan intens betrokken was bij diverse initiatieven die Belgische kunstenaars in Engeland op het touw hadden gezet, bleek Oscar minder actief. In deze periode schilderde Jan het portret van zijn broer Oscar, dat opgebouwd is uit kleine blokvormen en in juni 1915 werd *A Rainy day at Kingston* gereproduceerd in het magazine *Coulour*. Aan de Belgian Exhibition of Modern Art in de Municipal Gallery van Kingston-upon-Thames in maart 1915 nam zowel hij als Oscar deel. Oscar stelde als enige beeldhouwer met acht werken tentoon. In mei 1915 werd enkel Jan met twee schilderijen, *Evening at Old Malden Smith* en *La Rage Silencieuse*, vertegenwoordigd op de door Jozef Muis georganiseerde groepstentoonstelling in Oxford. Meer dan vijftig Belgische kunstenaars kregen hier de gelegenheid om hun werken aan het Britse publiek voor te stellen : Emile Claus, Albert Baertsoen, André Cluysenaar, Leon De Smet, Jules De Bruycker, Jean Delville, Pierre Paulus... allen waren lotgenoten van De Clerck.

Vervolgens opende Jan De Clerck de jaarlijkse tentoonstelling te Kingston, waar het werk van de Knox Guild, in de Art Gallery van de Kingston Public Library aan het publiek werd voorgesteld. Bij deze gelegenheid gaf Jan De Clerck een interessante lezing over kleur en sprak hij over de moedige Belgen, het aanpassingsvermogen van bannelingen in Groot-Brittannië en de liefde van het Britse publiek voor de Belgische kunst.

A Rainy Day at Kingston kwam in 1915 in het bezit van het museum van Kingston. Het tentoonstellingscomité, bestaande uit de burgemeester van Kingston. H. Baels, Frank Brangwyn, Jean Delville, John Sargent en voorzitter Knox van de Knox Guild, schafte het doek aan. Volgens de wens van Jan De Clerck ging de helft van de opbrengst naar het Rode Kruis Hospitaal van Malden en de andere helft naar zijn Belgische wapenbroeders. Het schilderij werd vervolgens toevertrouwd aan de bestuurder van het museum, de heer Carter. Dat De Clerck zijn artistieke kwaliteiten verder ontplooidde en in het Engelse milieu contacten heeft gelegd, kan men merken aan zijn deelname tijdens datzelfde jaar aan de lentetentoonstelling van de International Society of Sculptors, Painters and Gravers in de Grosvenor Gallery in Londen. In feite betekende de deelname ook een soort bevestiging. *Oostendse Sloep* en *Steeg te Cheam* werden er tentoongesteld naast werk van Ensor, Van Rysselberghe, Rassenfosse, Baertsoen, Opsomer, Laermans en Donnay, allen kunstenaars die ouder waren dan De Clerck en wier talent al volop erkenning genoot. Een jaar later, in 1916 nam Jan De Clerck deel aan de tentoonstelling in Folkestone georganiseerd door Paul Lambotte. Hetzelfde jaar werd Oscars *Type Anglais* opgenomen in het verzamelwerk *Belgian Art in Exile*. Jan De Clerck werd in deze uitgave ingeleid met een korte biografische nota "*Painter, ultramodern; vigorous colourist; painter of atmospheric effects*". Het jaar daarop, in 1917, werd *Portret van Oscar De Clerck* afgebeeld in *Allies in art. A collection of works in modern art by artists of the Allied nations*. Dat Jan en Oscar De Clerck volledig geaccepteerd werden door de Engelse kunstscène blijkt ook nog uit het feit dat ze in 1917 als enige Belgen deelnamen aan de drieëntwintigste expositie van de Thames Valley Arts Club.

Wanneer de De Clercks naar België terugkeerden, is niet met zekerheid vast te stellen. Waarschijnlijk verliep deze terugkeer, zoals bij vele andere vluchtelingen, allesbehalve vlot en dienden ook zij hun leven in Oostende weer op te bouwen.

Caterina Verdictt
Licenciate in de Kunstwetenschappen